

A HELLENISZTIKUS ÁLLAMOK (Kr.e. 323 – K.sz. 31.)

A HELLENISZTIKUS KOR

- Nagy Sándor halálától Egyiptom bukásáig tartó
- Nagy Sándor halála után a birodalma részekre szakadt: az egész családját megölelték
- Diadokhoszok – utódok: Despotákként uralkodnak
- Makedóniát az Antigonosz
- Egyiptomot a Ptolemaiosz
- az ázsiai területeket a Szeleukosz hadvezérek kapták.

GAZDASÁG

- az új területek bekapcsolódása: új piacok, új nyersanyagforrások
- görög kultúra vívmányai elterjednek + perzsa kincsek beáramlása = a keleti és görög kultúra összeolvadása
- ipar: nagyüzemi termelés: közszükségleti cikkek + luxuscikkek
- bizonyos vidékek saját termékekkel rendelkeztek: papirusz, pergamen
- kereskedelem: hellenisztikus államok között, de a barbár népekkel is
- köv.: nagyvárosok létrejötte (Alexandria, Pergamon, Petra, Rhodosz a kereskedelmi és pénzügyi élet fontos központja) – keleten a súlypont
- görög poliszok: kiváltságos helyzetben vannak: terjesztik a görög-hellén kultúrát.
- A görögök – mivel az egész térségben értették nyelvüket – sokat utaztak, kereskedtek, kialakult hamar bennük a világpolgár-tudat, a kozmopolita szemlélet.
- A keleti területeken a tulajdonviszonyok, és a gazdaság szerkezete sok tekintetben változatlan marad, rabszolgák helyett, pl. továbbra is függő helyzetben lévő szabadok vagy félszabadok munkáltatása a jellemző (Egyiptomban az állam, azaz az uralkodó az ország egész földterületének birtokosa, ő írja elő, hogy melyik területen mit kell vetni, termelni).
- A gazdaság, a kereskedelem és a kultúra központjai: a keleti nagyvárosok
- Itt: a görög kultúra hatása érződik

TÁRSADALOM: ellentétek szövik át

- Makedón-görög vezetőréteg: papi, katonai, hivatalnoki arisztokrácia
- Óslakos arisztokrácia - idegen uralkodó osztály
- Szegény szabadok: a parasztok és a rabszolgák helyzete hasonló
- Szabadok rabszolgák

ÁLLAMSZERVEZET

- perzsa módszerek: állam élén korlátlan hatalmú uralkodó (despota) – görögöknél: bazileusz
- papi, hivatali, fegyveres arisztokrácia áll mögötte
- hivatalnokrendszer: nincs demokrácia, hivatalnokok gondoskodnak az adók beszedéséről és a királyi határozatok végrehajtásáról

KÖVETKEZMÉNY:

- a gazdasági-politikai-etnikai ellentétek tönkreteszik a hellenisztikus államok virágzását, kiújulnak a harcok:
- Nyersanyagforrásokért, kereskedelmi útvonalakért, gazdasági-politikai előnyökért.
- Róma zsákmányává válik a hellenisztikus világ

- Kr.e. 146. Makedónia és Görögország (Achaia) provincia
- Kr.e. 64. Szíria
- Kr.e. 31. Egyiptom
- Róma uralmával azonban csak a politikai berendezkedés ér véget
- A hellenizmus kultúrája meghatározó marad:
- egészen az iszlám Kr.sz. VII. században történő elterjedéséig még azon túl is tovább él Bizáncban
- az arabok szerepe a görög tudományok átmentésében

A HELLENIZMUS KULTÚRÁJA

- görög tudományos gondolkodásmód és a keleti felhalmozott ismeretanyag ösztönzőleg hatott egymásra
- a hellenisztikus uralkodók támogatják a kultúrát
- a kultúra központjai: keleti nagyvárosok - Alexandria: a kor szellemi központja
- Muszeion - tudományos műhely, a múzsák szentélye-itt: botanikus kert, állatkert, csillagvizsgáló – tudósoknak teljes ellátás
- Könyvtár – 700 ezer tekerecs: 641: Omar kalifa elfoglalta Alexandriát, és ennek könyvtárát halálra ítélte: „Vagy olyasmiket tartalmaznak ezek a könyvek, amik benne vannak a Koránban, és akkor feleslegesek; vagy ellenkeznek azzal, amit a Korán mond, és akkor károsak. Mindenképpen tűzrevalók. ”
- Kr.e.: III. sz. Septuaginta – az Ószövetség legrégebbi ismert görög fordítása
- Kialakul a szaktudományok rendszere
- A természettudományok és a technika fejlődése
- Eukleidész, Arkhimédész (Szürakuszai), Arisztarkhosz (heliocentrikus), Ptolemaiosz (geocentrikus), Sztrabón (földrajtudós), Plutzarkhosz, Polübiosz (történetírók)

HITVILÁG

- Megváltozott világ – köv.: az emberek elveszítették a hitüket a régi istenekben
- Despoták vagy hadvezérek istenízése – pl.: Mithrasz, Ízisz – meghaló-feltámadó!!
- Misztériumvallások elterjedése
- Túlvilági boldogság ígérete – a beavatottak számára
- Misztikus beavatási szertartásokkal lehetett a közösség tagjává válni
- A beavatottak az istenség oltalmába kerültek, megszabadultak bűneiktől és elnyerték az örök életet - messiásvárás

MŰVÉSZETEK

- Despotizmus következménye: eltávolodás a politikai élettől
- Mindenki inkább a magánélet, az egyéni boldogulás felé fordult- fontossá válik a családi élet válik fontossá
- Művészetek: monumentális építmények a gazdag vagy állami megrendelőknek:
- Rhodoszi kolosszus, alexandriai világítótorony
- De: családi élet, egyének ábrázolása – idealizált vonások helyett az egyedi
- Mozgalmasság és szenvedély: Laokoón szoborcsoport

FILOZÓFIA – individualista irányzatok:

- Általában jell: az a bölcs, aki ki tudja magát vonni a külső körülmények hatása alól
- Zénón: sztoikus - apátia, belenyugvás
- Epikurosz: élvezni kell az életet - politikamentesség